

Op de barricaden voor Hilversumse monumenten

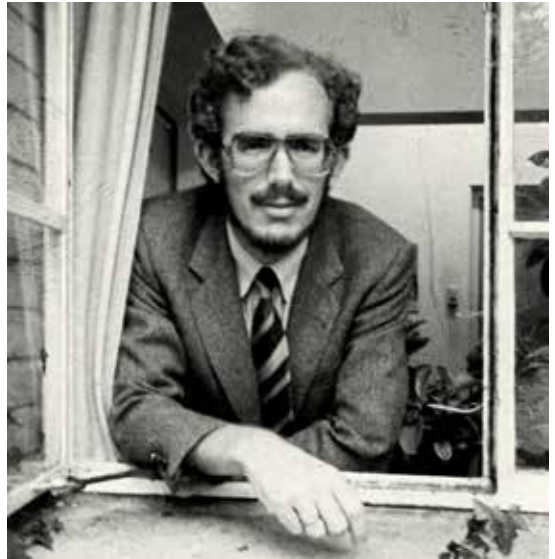
Arie den Dikken

Bij zijn inschrijving in het Gulden Boek van de gemeente Hilversum op 4 maart 2013 hield monumentenkundige Arie den Dikken een interessante toespraak. Voor wie niet bij dit verjaardagsfeest van Hilversum aanwezig was, publiceren wij hieronder diens kijkje achter de schermen.

In deze Burgerzaal van het raadhuis hebben Hilversumse bestuurders nogal eens toespraken gehouden, die door mij waren geschreven. Daarin kraakten ze vaak harde noten, want een op bezoek zijnde minister moest wel met iets over de brug komen. Nu kan ik eindelijk zelf eens een door mij geschreven tekst uitspreken en aan het eind ook wat noten kraken...

Het schrijven van toespraken voor bestuurders is overigens een hachelijke onderneming. De laatste die ik voor een wethouder schreef, was bij de presentatie van het lijvige boek over Zonnestraal. In de tekst voor wethouder Van der Want stond dat Zonnestraal van de rijksdienst nog een subsidie te goed had voor de restauratie van de binnenkant van het wereldberoemde Dresselhuys-paviljoen. Na afloop grepen de collega's van de rijksdienst mij bijna bij de keel, de directeur van de rijksdienst stapte samen met de wethouder op mij af. Wat een drama werd dat, de week erop moesten we op het matje komen in Amersfoort.

Sinds de restauratie van de buitenkant van het Dresselhuys-paviljoen zijn we nu bijna vijf jaar verder, en aan het interieur is sindsdien nog niets gedaan. Je kunt erop wachten, dat de rijke natuur binnenkort weer in Dresselhuys naar binnen kruipt.

Arie nog maar net in Hilversum aan het werk ; jaren tachtig van de vorige eeuw.

Eelco Brinkman de eerste keer in Hilversum.

Mooie buitenkant Dressel-huyspaviljoen, maar binnen is al vijf jaar niets gedaan.

Toen ik hier in 1975 aan het werk ging stond de jonge bouwkunst van Hilversum er beroerd bij. Met de in Rotterdam aangeleerde mentaliteit van 'Geen woorden maar daden' stak ik de handen uit de mouwen en zo ontstond een eenvoudig herstelplan. Het was snel duidelijk, dat we daarvoor de steun van het Rijk nodig hadden. Daarom kwamen hier veel 'monumenten'-ministers met Elco Brinkman als eerste. Zijn vader was burgemeester van Hardinxveld-Giessendam, waar ik woonde. Ik was bevriend met Elco's broer en zo werd ik kind aan huis bij de burgemeester en zijn gezin. Het was voor Hilversum niet verkeerd, dat ik hem al kende, voordat burgemeester Van der Sluis en ik hem op de staatsie trap van het raadhuis konden begroeten. We kregen prompt een subsidie voor de voorbereiding van de restauratie van het raadhuis.

Brinkman bij officiële start restauratie Gooiland.

Arie op werkbezoek in de staalfabriek in Darlington in Engeland voor de nieuwe profielen van het raadhuis en Gooiland.

Gooiland

Toen Hilversum voor de restauratie van Gooiland het schilderij van Mondriaan wilde verkopen op de internationale markt, stak Brinkman een flinke spaak in het

wiel. Een interessante rechtszaak volgde. Ondertussen togen wethouder Weijers, gemeentesecretaris Polhuis en ik naar de Amsterdamse cultuurwethouder en directeur Wim Beeren om het schilderij voor een appel en een ei aan zijn Stedelijk Museum te verkopen. Deze verkoop gaf Brinkman ruimte om met wethouder Weijers op een half A4-tje een basisafpraak te tekenen voor de restauratie van Gooiland, het raadhuis en Zonnestraal. Dat leverde meteen veel geld op. Als dank voor bewezen diensten bezorgden wethouder Weijers en ik op één dag twee taarten van elk bijna een vierkante meter op het ministerie van WVC en bij de rijksdienst in Zeist.

Terwijl hier volop werd gerestaureerd, zette de opvolgster van Brinkman, minister d'Ancona, de subsidiëring van het Raadhuis stop. Zij wilde voorrang geven aan Zonnestraal, waar toen helemaal nog **geen voor plan was**. Om haar tegenstand te breken bedachten we een list. Alle 150 kamerleden kregen met Sinterklaas een doosje thuis bezorgd met daarin de nodige paperassen, een marsepeinen raadhuisje en een gedicht van Sinter-klaas, dat er niet om loog.

Als dank ging wethouder Weijers en Arie twee taarten brengen bij rijksdienst en bij ministerie.

Om minister d'Ancona mee te krijgen met de raadhuis-restauratie bedacht Arie een list en liet bij alle kamerleden op Sinterklaas thuis bezorgen met een marsepeinen raadhuisje.

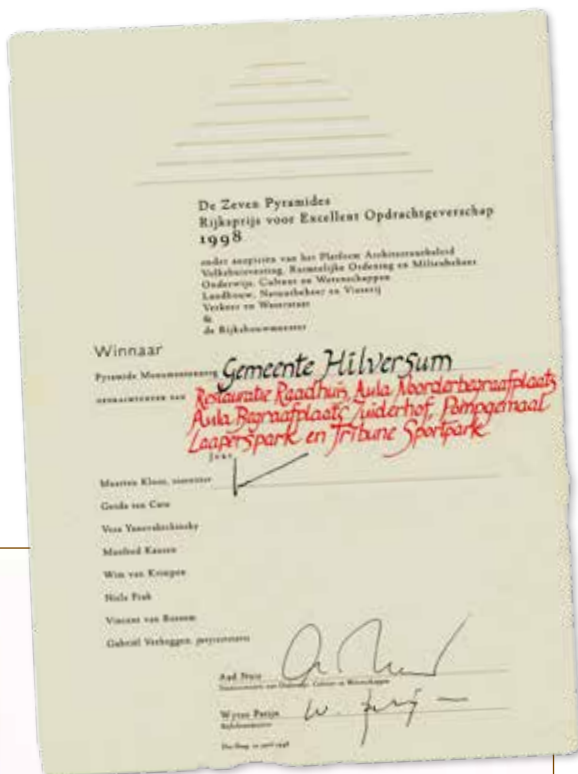

Het gaat mis met Zonnestraal als in de nabijheid van de Duiker-monumenten grote nieuwbouw en grote parkeerplaatsen worden aangelegd; dan kan Hilversum fluiten naar Werelderfgoedstatus.

Een veelzeggende tekst aan de toren in restauratie.

De oorkonde behorende bij de Pyramide Monumentenzorg van de rijksprijs voor excellent opdrachtgeverschap.

Na restauratie ging het bouwteam op eigen kosten naar Parijs om daar een bezoek aan Dudok's Studentenhuis te brengen, met een compleet plan tot restauratie als gevolg.

Enkele dagen daarna nam de kamer unaniem een motie aan om de raadhuisrestauratie te laten voortgaan en moest de bewindsvrouw alsnog met enkele miljoenen over de brug komen, maar dan voor het raadhuis.

Toen het raadhuis klaar was gingen we met het bouwteam in Parijs kijken bij Dudoks creatie in de Cité Universitaire. Onder leiding van de directeur van de rijksdienst, Fons Asselbergs, forceerde Nederland de restauratie van dit Franse Dudokmonument.

Voor de restauratie van het raadhuis en nog vier andere Dudok-restauraties kregen we in Brussel de eervolle Europa Nostra Award. In Den Haag kregen we, met burgemeester Bakker voorop, van de Nederlandse regering de eveneens eervolle Pyramide Monumentenzorg van de Rijksprijs voor Excellent Opdrachtgeverschap.

Vitus- en Clemenskerk

De restauratie van de Sint Vituskerk had ook een bewogen verloop. Op 7 mei 2002 zou staatssecretaris Van der Ploeg een bezoek aan de kerk brengen. De dag ervoor werd Pim Fortuin in Hilversum vermoord. De staatssecretaris kwam dus niet op werkbezoek. Er kwam toch een subsidie voor de restauratie van de bijna 100 meter hoge toren.

Voor de volgende fasen moesten we weer op de barricaden. De onvolprezen Maarten van Aken van de Vitus en ik voeren in de Tweede Kamer in het

Frieda de Valk indertijd hoofd facilitaire zaken, Jan Roest, projectleider Van Hoogevest Architecten en Arie als projectleider restauratie raadhuis.

De hoofdarchitect van de stad Parijs, verantwoordelijk voor de restauratie van de Franse Dudok, legt het gerestaureerde Zonnestraat op foto vast.

kielzog van burgemeester Rombouts van Den Bosch, die namens enkele grote gemeenten een petitie aan de kamerleden aanbood.

De strijd om de Clemenskerk is met geen pen te beschrijven. Ik belde een keer met Jan de Jong van het ministerie en trof het, want hij was precies op dat moment achter de projecten vinkjes aan het zetten. Dus trok ik nog maar wat registers open om ervoor te zorgen dat vooral de Clemenskerk de juiste score zou halen. Het kabinet besloot vervolgens zo'n drie miljoen euro aan de restauratie van deze kerk te besteden.

En toen ging het bijna toch nog fout met deze kerk. Anderhalve maand voor de deadline trok een ontwikkelaar zich terug. De maandagmorgen daarna was het niet leuk in de kamer van de wethouder. De meeste aanwezigen constateerden dat het was gedaan met de redding van deze kerk, waarop ik mij heftig verzette en voorstelde nog twee telefoontjes te plegen. Pas in de avond kreeg ik een projectontwikkelaar te pakken en daardoor werd deze kerk op het allerlaatste moment toch nog gered.

Met collega Jack Kok bij de haan op de toren van de Sint Vituskerk voor de restauratie.

Op de steiger tijdens de restauratie van de Clemenskerk.

Overal in Hilversum staan rijksmonumenten, die tijdens het werkzame bestaan van Arie zijn beschermd en gerestaureerd.

Honderd miljoen

Alle subsidies bij elkaar opgeteld hebben in Hilversum een restauratiebouwstroom op gang gebracht van meer dan 100 miljoen euro, twee keer het bedrag dat de afgelopen jaren aan het bereikbaarheidsplan is besteed. Monumentenzorg is dus best belangrijk voor de regionale economie.

Monumentenzorg kreeg in en buiten de organisatie lang niet altijd de aandacht, die het verdiende. Maar soms deed zich ineens een kans voor en moesten wij alle zeilen bijzetten, zoals bij het Muziekpaviljoen van architect Elling op het Mediapark. Na een jaar van geheime voorbereiding vertelden twee wethouders ons dat tweederde van dat monument gesloopt moest worden om er een grote garagedoos voor een facilitair mediabedrijf te laten neerzetten. Wij moesten daar maar snel aan meewerken anders dreigde dit bedrijf uit Hilversum te vertrekken.

Annette Koenders en ik bedachten toen een veel slimmer plan, dat ook sneller gerealiseerd kon worden. Onze schetsen van dat idee legden we de andere dag aan TCN voor, die er na veel gepruttel mee aan de gang ging. Het spectaculaire project van vijftien miljoen euro werd binnen een jaar, in wekelijks overleg met ons, uitgevoerd en het mediabedrijf United zit gebeiteld in een modern topmonument.

Mijn handen jeuken om met eenzelfde inzet andere werkgevers met een omroephistorie aan Hilversum te binden, maar dan wel op een uitgelezen locatie. Wat zou u ervan denken om de Vara/BNN-combinatie niet het onooglijke GAK-gebouw 'aan te bieden' maar het wereldberoemde Gooiland met omliggende bouwterreinen. Met een beetje inspan-

De messcherpe slooplijn ; de noordelijke vleugel werd even gedemonteerd en later teruggebouwd nadat er een garage van 6000 m² onder was gebouwd.

Ambtenaren Arie en Andreas van der Heijden aan het werk bij de tribune.

ning ligt er binnen een week een ‘praatprent’ en kan de eerste uitzending vanaf die locatie binnen een jaar plaatsvinden. Dan concurreren we Amsterdam opnieuw uit de markt.

Monumentenzorg

Toen de burgemeester mij belde over het collegebesluit om mijn naam in het Gulden Boek op te nemen, kon ik dat niet plaatsen, omdat management en bestuur dit beleidsterrein de laatste tijd anders vormgeven dan de sector voorstaat. Een paar voorbeelden:

1. Na een gigantische uitbreiding van het aantal monumenten in de afgelopen jaren is de formatie monumentenzorg in

Tijdens Open Monumentendag met wethouder Karen Heerschop op een muurtje van landgoed De Zwaluwenberg ; even lachen om soms hopeloze situaties in het openbaar bestuur.

de laatste bezuinigingsronde teruggeschroefd. Hoe paradoxaal dit ook allemaal is, daar kun je mee leren leven. Waar niet mee te leven valt, is het terugschroeven van de ambitie op ons vakgebied. Er is minder tijd voor onze netwerken, waar Hilversum zoveel aan te danken heeft. Het initiëren van grote projecten voor restauratie of herbestemming is niet meer vanzelfsprekend onze kerntaak.

2. Toen het kabinet Zonnestraal kandideerde voor de Unesco-werelderfgoedlijst hebben we geadviseerd de op 'armlengte' daarvan te realiseren zeer forse nieuwbouw en honderden parkeerplaatsen ver van de monumenten op een veel betere plek te situeren. Dit advies werd gegeven om de uitzonderlijke Unesco-status niet te verspelen. Je verwacht dan toch niet, dat in plaats daarvan wel naar de wensen van de ontwikkelende eigenaar en zijn huurders wordt geluisterd.
3. Terwijl de NCRV-studio jaren geleden al onder leiding van één van de bekende restauratie-architecten een uitstekend tweede gebruik kreeg, is het met de KRO-studio al jaren tobben. En wat is er dan makkelijker dan lastige delen af te breken, ook al zijn het rijksmonumenten?

Arie fotografeert zichzelf op een stuk originele linoleum in het muziekpaviljoen (helaas weggehaald door TCN).

Met collega's RCE bij Lorenschool ; overleg over mogelijke uitbreiding.

Twee ambtenaren Harry Veld- huis en Arie op de foto met burgemeester secretaris en wethouder voor boek Rijksprijs voor Excellent opdrachtgeverschap.

In Brussel heb ik een tijdje terug tijdens een symposium 'Red het modernisme' een presentatie gehouden over de restauratie van ons raadhuis en over het hergebruik van onze omroepmonumenten. Dat vond plaats in Studio 4 van het grote okergele Flageygebouw, de vroegere thuisbasis van de BRT. De Belgen koesteren dat complex en het bruist op alle fronten. De veel kleinere, maar niet minder historische, KRO-concertzaal laten verdwijnen lijkt meer op verkwanselen dan op koesteren.

Graag geef ik nog een advies:

Laat als gemeente de regie niet aan anderen over. Geef het algemene belang van instandhouding van erfgoed voldoende positie in alle processen. Dat is goed voor het beleidsterrein, maar ook voor het aanzien van de stad in al zijn facetten.

Ik beschouw de inschrijving van mijn naam in het Gulden Boek als een hartelijk compliment aan allen, die hebben meegewerkt om Hilversum op de kaart te zetten en nog steeds te houden als dé jonge monumentenstad van Nederland.

Ik ben midden vorig jaar na ruim 45 jaar gewerkt te hebben, met pensioen gegaan. Omdat ik nu nog maar 62 ben hoop ik in het vakgebied nog een tijdje bezig te zijn en met anderen tijd te besteden aan onderzoek van en publicaties over de Hilversumse monumenten.

Als dienst aan de Hilversumse gemeenschap zet ik mij belangeloos in voor een zeer speciaal onderdeel van het erfgoed van de omroep, het rijksmonument Pierre Palla Concertorgel.

Aan Roel Leenders en Norman Vervat van Albertus Perk legt Arie uit waarom de concertzaal van de KRO studio niet mag verdwijnen.